

- 38) Γιάννης Παπαδάκης τοῦ ποτέ Ζαγνὸ με σύζυγον καὶ 4 παιδιὰ.
- 39) Γιάννης Σολάκης τοῦ ποτέ Μιχαήλ με τὴν μητέρα του καὶ 6 ἀδελφία.
- 40) Κατερίνα Σκλάβου τοῦ ποτέ Νικολὸ Σκλάβο ἐκ Χάνδακος με 5 παιδιὰ.
- 41) Γιάννης Κατελᾶνος τοῦ ποτέ Μανώλη ἐτῶν 24 με τὴν γυναῖκα του.
- 42) Μιχαήλ Μουσοῦρος τοῦ ποτέ Μανώλη με τὴν σύζυγον, 2 παιδιὰ καὶ ἀνεψιάν.
- 43) Λέων Καλούδης τοῦ ποτέ Νικολό, με τὴν μητέρα καὶ 3 ἀδελφούς.
- 44) Νικολό Μεταξάκης τοῦ ποτέ Μιχαήλ ἐτῶν 35 με σύζυγον καὶ 4 τέκνα.
- 45) Μιχαήλ Κονδεράτος τοῦ ποτέ Ἰωάννου, ἐτῶν 40, με σύζυγον καὶ 7 τέκνα.
- 46) Μαρίν Κλάδος τοῦ ποτέ Ἰωάννη ἐκ Χανίων με σύζυγον 5 παιδιὰ καὶ ἀνεψιάν.
- 47) Ἀθανάσης Καστροφύλακας τοῦ ποτέ Φραγκίσκου ἐκ Χάνδακος, με σύζυγον καὶ 4 παιδιὰ.
- 48) Ἰωάννης Κατελᾶνος τοῦ ποτέ πρωτοπαπᾶ Νικόλα Κατελάνου ἐκ Χανίων με τὴν μητέρα, τὴν σύζυγον καὶ δύο παιδιὰ.
- 49) Μιχαήλ Κοτσιφαλάκης τοῦ ποτέ Γιάννη με τὴν σύζυγον καὶ τρία παιδιὰ.
- 50) Κωνσταντῆς καὶ Ἀθανάσιος Λιγεράκης, υἱοὶ τοῦ ποτέ Μανώλη, ὁ πρῶτος ἐτῶν 12 καὶ ὁ δεύτερος 9, γεννηθέντες ἐν τῷ φρουρίῳ.
- 51) Κωνσταντῆς Γραμματικάκης τοῦ ποτέ Μιχαήλ με τὴν σύζυγον καὶ πέντε παιδιὰ.
- 52) Γιάννης Τολαῖτης τοῦ ποτέ Γεώργη ἐτῶν 37 με τὴν σύζυγον καὶ 7 παιδιὰ.

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

ΣΟΥΔΑ ΚΑΙ ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ
ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΗΛΩΘΗΣΑΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

Εἰς τὸν τόμον ἀρ. 960 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Γενικοῦ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ ἀνεύρομεν τὰς ἐκθέσεις τῶν Διοικητῶν τῆς Σούδας καὶ Σπιναλόγκας αἱ ὁποῖαι περιγράφουν τὰ τῆς ἀλώσεως τούτων ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ὁ ἑκτακτος Προβλεπτῆς τῆς Σούδας Ἀλούσιος Μάνιο εἰς ἐκθεσὶν του τῆς 23 - 11 - 1715 (ν. ἡ.) ὑποβληθεῖσαν ἐν Κερκύρα εἰς τὸν Γενικὸν κατὰ θάλασσαν Προβλεπτὴν Δανιὴλ Δολφὶν γράφει μεταξὺ ἄλλων :

« Ἡ πολιορκία τῆς Σούδας διήρκεσεν ἐπὶ 72 ἡμέρας... οἱ Ἕλληνες κάτοικοι δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀντιστοῦν περισσότερον, κατόπιν τῶν εἰδήσεων πὸν εἶχον λάβει περὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ Μωρέως... ἔχασαν τὸ θᾶρρος των καὶ δὲν φυλάττουν πλέον τὰ σημεῖα εἰς ἃ εἶχον ὀρισθῇ ὡς

φρουροί... Συνεκάλεσα τὸ πολεμικὸν Συμβούλιον... ἡ γνώμη τῶν προ-
κρίτων Ἑλλήνων ἦτο ὅτι καθίστατο ἀδύνατος ἡ περαιτέρω ἄμυνα... οἱ
Τούρκοι εἰσῆλθον μὲ τὰ πολεμικά των τὴν Τετάρτην, 18ην Σεπτεμβρίου
παρελθόντος καὶ ἤρχισαν νὰ προετοιμάζουν κλίμακας κ.λ.π. διὰ τὴν
ἐκπόρευσιν τοῦ φρουρίου. Τὴν ἐπομένην 19ην Σεπτεμβρίου οἱ πρόκρι-
τοι Ἕλληνες παρουσιάσθησαν ἔξω ἀπὸ τὴν κατοικίαν μου, ζητοῦντες
ἀκοῶσιν... ὅταν τοὺς ἐδέχθη ἤρχισαν νὰ ἐκφράζουν τὸν φόβον των,
λέγοντες ὅτι πᾶσα ἀντίστασις ἦτο ἀνωφελὴς καὶ δὲν θὰ εἶχεν ἄλλο ἀπο-
τέλεσμα ἀπὸ τὴν ἐξόντωσιν τῶν οἰκογενειῶν των... τοὺς ἠπειλῆσα ὅτι
θὰ ἐπέβαλλον αὐστηρὰν τιμωρίαν... ἀλλὰ δὲν ἔδωκαν σημασίαν διότι
τὸ βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας, πέντε ἀπὸ αὐτοὺς ἐπήδησαν τὰ τεῖχη καὶ
διέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Καπουδάν Πασᾶ εἰς τὰ Χανιά ἵνα
διαπραγματευθῶν τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου... Τὴν Παρασκευὴν
λίαν πρωῒ διάφοροι στρατιῶται ἐνεφανίσθησαν ἔξ ἀπροόπτου πρὸ τῆς
κατοικίας μου καὶ μοῦ ἐδήλωσαν ὅτι ἐφόσον οἱ Ἕλληνες φρουροὶ ἐγ-
κατέλειψαν τὰς θέσεις, ἦτο εἰς αὐτοὺς ἀδύνατον νὰ ἐξακολουθήσουν
τὴν ἄμυναν, διότι ἐφοβοῦντο μήπως τοὺς κτυπήσουν ἐκ τῶν ὀπισθεν,
εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν οἱ Τούρκοι ἤθελον ἀρχίσει τὴν ἐφοδον. Τοὺς
καθησύχασα... συνεκάλεσα καὶ πάλιν τὸ πολεμικὸν Συμβούλιον καὶ τέ-
λος μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐλήφθη ἀπόφασις νὰ ὑψώσωμεν
λευκὴν σημαίαν... ἐστάλη ὁ κόμης Καπιτάν Γκουτίδι εἰς τὸν Καπουδάν
Πασᾶν ἵνα διαπραγματευθῇ τὴν παράδοσιν... ὁ Καπουδάν Πασᾶς ἤξι-
ωσε νὰ γίνῃ αὕτη τὴν Κυριακὴν (22 7/βρίου) καὶ τὴν ἐπομένην Τρί-
την ἐξήτησε τὰ κλειδιά τοῦ φρουρίου, ὑποσχεθεὶς ὅτι θὰ ἐξησφάλιζε
τὴν ἐπιβίβασιν τῶν στρατιωτῶν καὶ οἰουδήποτε ἄλλου κατοίκου ποὺ θὰ
ἠκολούθει τοὺς Βενετούς, ἵνα τοὺς μεταφέρει... Ἐν τῷ μεταξὺ πολλοὶ
Τούρκοι εἰσχωρήσαντες διὰ τῶν πυλῶν, ἢ ὑπερπηδήσαντες τὰ τεῖχη,
εἶχον ἀρχίσει νὰ διαρπάζουν τὰ σπῆτια... Τὴν Τρίτην παρεδόθησαν αἱ
κλεῖδες τοῦ φρουρίου καὶ ἐπιβιβάσθησαν οἱ ἄνδρες...».

Πλὴν τοῦ Ἀλοῦσίου Μάνιο ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ, εὗρίσκετο ἐκεῖ
καὶ ὁ Πάουλο Πασκουάλι, τακτικὸς Προβλεπτής.

Καὶ ταῦτα μὲν ὥς πρὸς τὴν παράδοσιν τῆς Σούδας.

Δὲν ἀνευρέθη ἡ ἔκθεσις τοῦ Προβλεπτοῦ τῆς Σπιναλόγκας. Μόνον
ὁ Γεν. Προβλεπτής Δολφίν εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 95 τῆς 26 Νοεμβρίου 1715
ἐκθεσίν του εἰς τὸν Λόγγην ἀναφέρει ὅτι τόσον οἱ Προβλεπταὶ τῆς Σού-
δας ὅσον καὶ ὁ τῆς Σπιναλόγκας Φραγκῆσκος Γιουσινιάν ἐκαμαν τὸ
καθῆκον των καὶ ἀντέστησαν ὅσον ἠμπόρεσαν περισσότερον.

Ἀλλὰ ἔχομεν διὰ τὴν παράδοσιν τῆς Σπιναλόγκας τὴν προκήρυξιν
τοῦ Καπουδάν Πασᾶ γραμμένην ἑλληνιστὶ καὶ ἡμερομηνίας 4 Ὀκτω-

βρίου 1715 (ν. ή.), ἐξ ἧς προκύπτει ὅτι ἡ παράδοσις τῆς Σπιναλόγκας ἐγένετο δέκα ἡμέρας μετὰ τὴν τῆς Σούδας.

¹ Ἰδοὺ ἡ προκήρυξις ὥς ἔχει εἰς τὸ πρωτότυπον :

Κόπια : ζιτιματα του αφεντη πρεβεδουρον¹ σπιναλογγας τα οποια ταςι² και διδη ο υψυλοτατος Καπεταν Πασας γιαναλαβη οτὰ χερια του τι φορτετζα³

να ημπορη καθενας αποκινους οπουνε μεσα οπιος και αν ειναι φραγγος η ρομεος να μισεβγι με τασματα του και με το πραμα του ολο ανεμποδιστος ι και να πιενι οπου θελη και να ημπορη να απομνηνη οπιος θελη να γενοι αραγιας⁴ του βασιλεως διχος να μπορι να τον πιραξη κανις εισεκαιρο κανενα.

να ειναι κρατιμενος⁵ ο υψυλοτατος καπεταν πασας να ευρι πλεγαρια⁶ φραντζεζηκα οσα κανουν χρια γιαναβαλη μεσα τον αφεντι προβεδορι να παση⁷ μαξι του και με το πραμα τους και να τζι παγι εις τζι κορφους διχος καμια εξοδω εδικο τους.

να μπορουν οστε⁸ να φταξουν στους κορφους εις οπιον σιμονουση⁹ γη¹⁰ στα νισια γη¹⁰ στομορεα οντος¹¹ χριαζετε τιποτας ζωοθροφια νατην παρουν και κανις να μην ημπορη να τους πιραξη ουτε εις την γην ουτε στο πελαγος

να εχουν τρις ημερες μπονατζες τερμινο¹² γιαναμπακαρουν το πραματος εκινοι οπου εχουν να μησεψουν εις τον οπιον καιρον να μην μπορη να εμπη κανις αλος εις τι φορτετζα και περνοντας εις τρις ημερες να πιενουσι τα κλιδια της φορτετζας στα χερια του υψυλοτατου καπεταν πασα και τοτες να εμبون μεσα οι αν(θρωπ)οι του.

να μπορουν η χριστιανη οπου θελουσι απομνηνι να εχουν μιαν εκκλησιαν για να προσκυνουσι ης την πιστην τους μεσα εις τι φορτετζα.

να μπορουν οσοι απομινουν αραγιαδες του βασιλεως ο για τιν φτοχια τους ναμην πλεροσουν χαρατζη για τρις χρονους και να διαλαλιθι φερμανι ναμην μπορη κανις εις εκερο κανενα να τζιπιραξη για πραματα περασμένα οστε να μησεψουν απεδο αποτιν φορτετζα αν ιδελε λαχη κανενα πλεγαρι Βενετικο να ερθη να μπορη και εκινω να μησεβγι ανεμποδιστος.

εδοθη στο πορτω¹³ της σπιναλογγας 1715 Οκτωβρι 4 στονεο

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ
ἀ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

¹) Προβλεπτοῦ, ²) τάσσει, ³) φρούριον, ⁴) ῥαγιαῖς, ὑπήκοος, ⁵) ἀποχρεωμένος, ⁶) πλοιάρια, ⁷) νὰ πηγαίνουν, ⁸) ἕως οὗτου, ⁹) προσεγγίζουσι, ¹⁰) ἡ, ἦ, ¹¹) ἂν τοῖς, ¹²) προθεσμίαν, ¹³) λιμένα.